

CATALUNYA

REVISTA SETMANAL ADHERIDA A LA UNIO CATALANISTA

SUMARI:

La vera cultura, per D. MARTÍ Y JULIÀ.
De dijous ensà, per H. AGUT.
Orientacions velles, per J. MALLOPRÉ.
Edmond Picard, precursor del Teatre Belga, per F. VENTURA LLUHI.
Qüestions socials. El contracte del treball. Crònica social, per E. VIDAL Y RIBA.
Cròniques curtes. Adhesió y prudència, per RAMÓN D'ALENTORN.
Jo sento veus del poble..., per BON JAN.

Crec en ma Patria, per JOSEPH COMES Y SORRIBES.
De teatre. Dissabte de Gloria y fadigues. Els abandonats. Els visionaris. Els mentiders, per ALFONS BELLART.
Paraules buides, per CLAUDI NHAL.
Prempsa Catalana. Per lo que lluitem.
Cicle de conferències Catalunya-Ciutat. El nece de la nacionalitat (Acabament), per MARTÍ ROGER.
Mal exemple, per X.
Crònica d'art, per A. Y F.
Secció oficial. Associació Catalana de Beneficència. Noves.

La vera cultura

O bé cultura no vol dir res concret y positiu, o bé vol significar un estat de fortitut, d'equilibri y de perfeccionament pera'ls esperits. Aqueixa disparitat de significació s'acudeix a l'observador que pretén fiesar el concepte que de la cultura hi ha en el nostre poble. S'ha de dir que'l concepte predominant en els intel·lectuals catalans es el de que la cultura no es res concret y positiu, car se manifesta tal desorientació y tal variabilitat y tant per cultura cada hū entén l'imposició al poble de la modalitat intel·lectual propia, que, repetesc, sembla talment que cultura no tinga una aceptació ben determinada. Per xò passa que al nostre poble hi ha una vera manca de cultura, malgrat que tants y tants s'afanyin pera expandirne de cultura; si bé es cert que aqueixa cultura que's prova d'expandir no es tal cultura, y si sols parcialíssima y defectuosa il·lustració.

En aquest assumpte, com en totes les accions socials que's realisen a la nostra Catalunya, comenssem el nostre edifici social pel cap d'amunt, per la torratxa. Tothom actúa en nom de la cultura, y tothom actúa imperfectament. Tant els conservadors, com els progressius, s'afanyen a realisar accions culturals, y tant els uns com els altres, no fan altre que satisfere anhelos personalíssims, y, forsa vegades, se fa servir a la cultura de tapadora de conveniencies individuals o de males arts polítiques. Ens trovem en un instant en el qual o s'ajuda a tots els disbarats que s'ocorreixen als redemptors, per la cultura de la nostra societat, o s'es excomunicat y anatemitat y després llenat iradament a la punció pública, pera que el poble descalifiqui a tothom que volguentlo verament culte, protesta d'enganyos y de farses, y reclama seny y fortitut pera no malgastar cabals y energies, demanant, al ensemps, sia promoguda l'acció total de Catalunya pera la associació catalana de les generacions que arriben a la vida social.

Oh!, diuen, els que havent passat quinzanades en terres extrangeres, tornen a la nostra terra carregats de bons intents: aquí tot està pera fer; cal, doncs, que les corporacions públiques prenguin determinis, que'ns posin a nivell dels pobles davanters de la civilització. Aqueixos bons senyors, quan van a l'estranger, viuen la vida de les generacions adultes, y les troben casi perfectes y les troben també en possessió de tota mena d'instruments culturals. Y perque s'adonen d'aqueix fet, exactíssim, pretenen que aquí, a Catalunya, de cop y volta passi lo mateix. Jo vui ferhi petites observacions a n'aqueix criteri tan errat. No'm negaràn que les generacions adultes per ells observades,

no s'han formades expontaniament; han de convenir en que abans han sigut generacions d'infants, com a homes y com a poble, y, també, han de convenir en que l'acció cultural, o sia l'acció de perfeccionament humà, individual y col·lectiu, s'es realisada y se realisa previamente, a n'aqueixes generacions, abans de la pubertat, individual y social, pera després ésser prosseguida. Mes se veu que si's visiten museus, academies, conservatoris y tota mena d'institucions adultes, en el sentit social, no hi ha molt interès en coneixer tota l'acció educadora que's realisa a les joves generacions. Y jo crec, y sosting, que lo que més convé ara al nostre poble y lo que li es indispensable, es educar als infants, pera que sien els homes perfectes de demà. Jo crec més; crec que l'acció de cultura que's realisa a Catalunya, ab tot y ésser migrada, determina efectes perjudicials a l'individu y a la nostra societat. Es una acció fòra de lloc y fòra de temps, que ademés desvia l'esperit car l'empeny vers el dilettantisme y vers certs refinaments sensualistes que enerven y afebleixen. Els homes fets d'avui, esdevindrien forsa més cultes cooperant a la formació de les generacions que pugen, que no pas prenent refinar el llur esperit ab una educació artística desviada pera la que no estan preparats.

A m'im plauria forsa una rebelió del nostre poble contra aqueixos que volen perfeccionarlo a copia d'art y a copia d'una educació mancada de criteri biopedagògic. Y me plauria, perque ja es hora de empèndreles contra aqueixos ignorants que s'imposen com si fossin sabis, sols perque ells afirmen que han empresa una acció cultural pera'l nostre poble. Realment la nostra cultura es petitíssima, pero jo'm penso que'n tenen forsa menos, encara, els que a tothora parlen de cultura, que no pas el mateix poble que ells consideren incultíssim. Es així, perque la totalitat social de la nostra Catalunya si se troba mancada de cultura, té en cambi, sentit comú, abastament, pera no cometre grossos etzegallades; mes els nostres salvadors, per la cultura, són pitjors que incultes, car són perversos de la cultura, car la llur es migrada y ademés de la calificada per la ciencia de desequilibrada y de neuròtica. ¿Aon se vā a parar pel camí que's vol emprendre, sinó a fer del nostre poble català un poble de visionaris y d'estrabòtics? De la vida, lo primer de tot es la vida, y després lo accidentat de la vida. Abans de tot cal fer homes forts y sans, de cos y d'esperit, homes aptes pera la lluita social, homes voluntat y energia, homes clarvidents, homes que sàpiguen regir-se per el llur pensar,

homes reflexius, homes bons y generosos, homes d'acció, homes serens y ardis, homes catalans qui per la llur fortaleza, determini y estat de perfeccionament, sien col·laboradors de la civilització universal, aqueixos homes ja'n seràn de devots de la bellesa, y de les arts y s'entregaràn a les plaxeries enfortidres y difundiràn cultura y organisaràn museus y amaranàn d'ètica y estètica el nostre poble; aqueixos homes però hauràn passat per la ciencia, s'hauràn fet en els laboratoris, hauràn exit de les bones escoles, esdevindràn d'unes generacions juvenívols que seràn emotllades pera que actuïn ab inteligencia, braó y amor. Mes tal com ara tot vol ferse, d'un bot ens plantem a una situació social que no es la nostra, ens descuidem, com a gratient, de lo fonamental dels pobles, l'infantesa y la joventut, y pretenem que les generacions d'ara que cap cultura positiva han rebuda actuïn com les generacions fetes dels pobles directors espirituals del mon.

Jo trobo que es molt més culte y determina major cultura pública l'home seré que exigeix que tot se fassi sabiament, entenimentadament, que no pas els verbalistes de la cultura que nassa sovint, en una o altra forma, treballen interessadament.

Es hora de que a la nostra Catalunya li dignem la paraula vera de la cultura. Y aqueixa paraula es: fem les generacions qui ascendeixen a la vida social. ¿Museus y no hi ha escoles? ¿Els efectes abans de l'ensenyansa? La cultura d'un poble té un sol y superb palau: l'escola. No'n prediquem ja més de cultura, que no s'hi té cap dret mentres no lliberem els nostres infants, els nostres adolescents y els nostres joves, de la abominable ensenyansa a que estan sotmesos. Ont es Catalunya, senyors de la cultura? Jo no la veig. Sols sabré que existeix quan per acció nacional, infants, adolescents y joves, rebin l'acció de la vera cultura d'un poble: ensenyansa bona. Es pecat gastarse una malla en museus y en totes aqueixes externitats del dilettantisme, mentres els adolescents són mal ensenyats, mentres els joves no senten devoció universitaria; primer el pà y la salut, després l'acció y després l'esbarjo. Ara comensar per l'esbarjo, y per l'esbarjo afeblidor, jo dic que, al mon, es antisocial y, a la nostra terra, anticatalà. Els que no's recorden dels infants, y no els aimen y no senten la fretura de determinar perfecció en les generacions que'ns estalonen, no tenen cap dret a parlar de cultura, ni a remoure al nostre poble en nom de la cultura; no hi tenen cap dret y ademés els hi es privat, perque realisen grans mals a la nostra Catalunya.

En el nostre renaixer tot va a l'inversa, com vulgarment se diu. Ens havem llenat bojament a la política abans de hora, y els resultats són ben desconsoladors car se n'ha forsa resentida la catalanitat de la nostra gent. En tot passa lo mateix: sembla que hi hagi com una predestinació pera que en tot entrèm per la finestra, en comptes d'entrar per una portalada grandiosa per la que hi pogués passar tot el poble de cop. Y no sols entrèm per la finestra; hi entrèm fent les forses. Si, fent les forses, car no sols ens descuidem del fet mare de la cultura, la normalisació de les genera-

cions novelles, y ens les empenem pels viarans d'una cultura pseude-artística sistematizada, sinó que ademés prenem positures estrabòtiques, parlem y escribim ab símbols inintel·ligibles, y decretèm que's super-humà tota la ridícula farfalleja dels esperits, que no s'entenen ells mateixos. Jo'm penso que hi ha moments que una bona part de l'intel·lectualitat catalana sembla, com jo en altra ocasió vaig escriure, intel·lectualitat manicomial exclaustrada; tant nombrosos y de tal qualitat són els estigmes probatus de la tara degenerativa que mostra!

Y d'aqueixa malvertat cal guardarsen y defensarsen, malgrat que'ls seus efectes no sien altres que l'impedir l'acció de tot Catalunya per la vera cultura. Jo creuré y seguiré com a un sant, a l'home que diga al nostre poble: anem a fer l'escola. Si a Catalunya hi ha catalans, l'home ho dirà y l'escola serà feta. Ara si ho diu, y l'escola no's fa, jo dic que no hi ha catalans al nostre poble. L'acció magna a realisar es aqueixa: l'escola. Y per l'escola el que no té ha de donar cinc cèntims y el qui té moltes pessetes. Y el que enfront d'aqueix deure fassi el desentès, es un mal català y un mal home.

Prou cultura, doncs, y fem l'escola, es dir, fem el nostre poble, pera que sia, temps a venir, cooperador de la sobirania espiritual del mon. Això no es una exageració; cooperadors de la sobirania espiritual del mon ho són tots els pobles en els quals individu y col·lectivitat realisen normalment el llur comens humà. Y jo no sé qui pot negarse a determinar en la nostra Catalunya aqueix estat social de dignitat humana. Jo sento a tot hora que tothom se queixa: se queixen? doncs senyal que senten afanyos de perfecció y que protesten dels defectes que'ns malmenen, y jo crec que tots els que's queixen deuen saber que la llur queixa serà atesa molt senzillament: que cumpieixin ells el llur deure d'homes y de catalans, determinant la creació de l'escola catalana. Vetaquí la vera cultura.

D. MARTÍ Y JULIÀ.

De dijous ensà

Quan comensava a naixer en la ciutat la confiança de que s'havien acabat els atentats terroristes que la flagellen anys ha, al cap de set mesos de pau o treva, el dimecres de la setmana passada petà una altra bomba en un dels carrers més cèntrics, y a partir d'aquell nou atentat no hi ha hagut dia en que no arribés a nosaltres la nova d'una altra explosió ocorreguda durant les últimes vintiquatre hores.

Si Barcelona fos una ciutat feble, actualment ja haurien els criminals que propaguen el terror pels nostres carrers, assolit lo que's proposen, que es destruir-la o despoblar-la.

Mes la ciutat dels nostres amors es forta, d'una serena fortitut, que es la més intensa, y malgrat tot y malgrat tothom, Barcelona serà lo que els seus fills volèm que siga, lo que desitja ser.

La inutilitat de tots els medis empleats pera perseguir als terroristes, no la desespera. Ella sab que sols hi ha una

cosa més virtual que'l geni implacable del mal, y es: el deure de viure, anterior y superior a la mort mateixa.

Quan els assessins que colliquen les bombes s'adonen de que llurs atentats no arriben a torbar ja la normalitat ciutadana, deuen sentir llurs satàniques energies defallides per primera vegada potser!...

Mes siga o no certa aquesta esperansadora suposició; renunciïn o no, els enemics de Barcelona al llur propòsit d'aniquilarla, ella perseverarà en la seva serenitat conscient y en la seva fortitut èpica, segura del triomf definitiu.

El Govern ha convocat a eleccions de regidors pera'l dia 2 de Maig vinent.

En les circumstancies en que ara's troben els partits polítics de Catalunya, la convocatoria no podia arribar més oportunament pera'ls *galgos* o *podencos* de la falla.

Segons diuen els ben informats, els nous regidors no tindran temps ni de pendre *posicions* perque a l'aprobarse la nova llei de Regime Local al Senat, se convocaran noves eleccions pera fer els municipis d'acort ab ella.

Ja es un avís pera els que ara resultin elegits, que de segü sabran aprofitar alguns per poc que puguin.

Avui al Congrés de Madrid s'aprobarà'l decret d'amnistia que'l Govern d'En Maura proposa pera els empresonats y pera'ls exilats per delictes polítics o socials.

Per virtut d'aquesta amnistia tornaran a viure entre nosaltres dintre pocs dies, una colla de catalans, de germans nostres, alguns dels quals abandonaren ses tasques consuetudinaries pera complir llur condemna y que ara restaran indefensos pera cobrir les primeres necessitats del viure.

Als catalans de cor, als bons catalans correspon posar un apèndix a aquell decret, que'l complementi dignement.

A n'aquest objecte, una entitat modesta però que té honorables precedents pel cas, ha pres l'iniciativa de fer una crida a totes les entitats del districte segon d'aquesta Ciutat, a fi d'organitzar un gran festival pera recullir socors y ajudar als catalans, compresos en el decret, susdit, a posarse en condicions normals.

Aquesta entitat es la patriòtica «Pinya Catalanista».

De moment s'ha parlat de celebrar la festa a l'hostatge de l'Orfeó Català y de recabar la cooperació de dita institució, la de la Banda Municipal y la de l'Associació de Lectura Catalana.

Tenim l'esperansa de que l'iniciativa de la «Pinya Catalanista» trobarà intens ressó y de que'l festival projectat serà solemnia y productiu y punt de partida d'una serie de festes organitzades en altres llocs de la Ciutat y de Catalunya, al mateix propòsit.

El bon nom de Catalunya ho demana així y la dignitat de tots ho exigeix.

La Comissió Municipal de Foment ha desestimat una altre instancia presentada per l'incomensurable M. Nazer demanant que's celebri concurs pera la concessió de les atraccions del Parc, car entén la Comissió, que no es convenient la instal·lació d'atraccions en aquells llocs.

Pera demostrar si estem d'acort ab aquesta última resolució dels nostres regidors, n'hi haurà prou ab que diguem que mai havem pogut esbrinar encara perque a l'estiu passat prengueren la contraria.

Y ara'l pobre Mr. Nazer veurà la diferencia que hi va de *Nazer* ab estrelles a naixer estrellat.

H. AGUT.

Orientacions velles

S'hauria de procurar que l'avens numèric del catalanisme no resultés en perjudici de l'intensitat de conviccions; l'acumulament de forces no ha de fer disminuir la fermesa de les idees; d'altra manera poca cosa guanyariem.

Temps enrera, quan el catalanisme no havia fet els pomposos progressos d'avui y estava en el període que'n diuen dels lirismes, teníem tots per norma un programa y una doctrina perfectament definida. La nostra fé política estava sintetizada en un gí de combat, ell era nostre credo y ell inspiraba sempre tots nostres actes de propaganda.

Aquell programa de Manresa, que per uns era aspiració complerta y per altres era el mínim d'aspiracions, se portava triomfalment de l'un cap a l'altre de la terra catalana, desgranantlo sencer als ulls del poble, mostrantlo sempre com brújula orientadora del nostre navegar. Aquell rosari de reivindicacions era fervorosament resat totes les vetlles catalanistes, ell omplenava nostres escrits, nostres parlaments, nostres converses y totes les nostres manifestacions polítiques. Era el sant de la nostra devoció invocat a tota hora, y ell responia fent el miracle de convertir en bons catalans als qui fins allavors havien servit inconscientment als enemics de Catalunya.

D'aquelles bases reivindicadores de la personalitat catalana, esglaons de la escala que arribarà a assolir la grandesa nacional, no'n mancava ni un ni prescindíem voluntariament de cap, perque tots ells són indispensables pera deslliurar la nostra terra. D'elles volíem entera y verdadera la lletra y l'esprit perque pensavem que sense aquesta integritat política, l'ideal perdria l'intensitat d'acció benfactors que ha de realitzar dintre del poble. Ab ell feiem camí y ell era el nostre nord y guia y, val a dirho, que Deu n'hi dó d'aquell camí que ferem.

Avui, què canviat està tot! Ja no's parla de res definit, de res que lligui, de res que pugui comprometre. No convenen *destorbs*. La característica general es la *nota gris*, la nota indefinida de color esblaimat, aquella que mai un sab quina tonalitat representa. Tan sols en moments de desesperació, quan l'impotència dels pràctics està massa manifestada surt la caixa dels trons pera fer focs d'artifici; després se torna a arreconar y... ay, de qui'n parla! Les estridencies no convenen.

Poques vegades se fa referencia a totes aquelles reivindicacions que, constituint l'ànima nacional, haurien d'ésser l'essencia y l'esprit de totes les accions catalanistes. A n'els períodes electorals fins fa vergonya. Allí no's parla de cap ideal, allí sols se malparla dels candidats contraris y són aquets presentats com els únics enemics de Catalunya. Y si no, recordeu l'última campanya quan les eleccions de Barcelona.

Y lo pitjor es que a n'aquest patró s'ajusten la majoria d'accions fetes en nom del catalanisme, perque tot se supedita a l'interès electoral y, naturalment, com menys definit estiga el credo més fàcil es la suma de voluntats.

Comensà per una malaltia aguda que ningú li donava importancia, avui es mal crònic que haurà de preocuparnos, perque a n'aquest país no'n quedarà res d'aquell hermós programa. De llensol de set talles, retallant, retallant, ab prou feines n'ha quedat un mocador de butxaca y encara ningú sab a quina butxaca es.

Y, val a dirho, que no fou pas l'estol catalanista qui renuncià, foreu vosaltres

els *polítics*, qui invocant la conveniencia de transaccions y capitulacions vergonyoses heu acabat per oblidarlo y ferlo oblidar a la immensa majoria, portant, sense cap profit, un estat de desori y d'anarquia que avui ningú sab per quin mar navega.

Jo la reclamo la conveniencia de tornar-lo a predicar aquell programa y, si ab ell no's pot lligar tota la brossa, que hi quedin sols les branques. Mentres no'n vinga un de millor o no sia possible un de més radical segueixo essent partidari y recomano a tots els catalanistes que no'l deixin, que'n parlin sempre y que'l divulguin arrèu com aspiració redemptora que es de Catalunya.

Hem de dir ben alt al nostre poble lo que volèm; la sinceritat es la primera condició de la política honrada.

J. MALLOFRÉ.

EDMOND PICARD

Precursor del teatre belga

El teatre belga, com tota la literatura, era tributari absolut, fins fa pocs anys, del teatre francès. Avui encara les obres dramàtiques franceses, serioses, obtenen la major part de representacions y els *vaudevilles* llefiscosos importats pel París cosmopolita — *boulevardier* — que no cal confondre ab el París qui treballa — *nodreixen*, per desgracia, ls programes dels teatres lleugers de Bruxeles.

El qui més ha treballat pera crear un veritable y genuí teatre belga ha sigut indiscutiblement Edmond Picard, home digne d'ésser ben conegut a Catalunya com un fenomen humà d'activitat prodigiosa aplicada a variades manifestacions de la vida intel·lectual que semblen incompatibles entre sí, a primera vista.

Edmond Picard es un gran nacionalista y potser es aquesta idea seva la que més se reflexa en les seves obres y en els seus actes. Es nacionalista perque es natural, sencer y pla, sense por de la vulgaritat, y enemic tossut de l'encarament.

Hi ha molt y molt d'interessant a explicar d'ell en les diferents branques de la seva desconcertant activitat, mes per lo que's refereix a la seva acció sobres el novell teatre belga pot ja tenirse una idea, parcial però eloquenta, del caràcter de l'home.

La seva ploma no ha parat mai. Encoratjant el bon gust naixent y atacant sens treva l'art carrincló, ha esmersat llars anys de la seva vida, aprofitant totes les ocasions oportunes pera ajudar a sorgir el teatre belga. En «Le Peuple», orgue dels socialistes, ha publicat durant deu o dotze anys un article dominical *ni una sola vegada* interromput ni aplacat baix cap motiu ni pretext.

Les seves ocupacions d'advocat, catedràtic, senador, crític d'art, juriconsult eminent, periodista y les que's desprenen d'aquets càrrecs y professions exercits de veritat, sense feblesa y ab una prodigalitat — podríem dirne *fregolitat*, de Frègoli — endiablada, haurien tingut de privar-lo d'escriure obres dramàtiques. Mes l'home metòdic, el gran domador del Temps, ha vensut a n'aquest una vegada més, y cada any, quan ha retornat de les seves vacances ha portat encara un drama o una comedia. El Temps, el nostre etern enemic, s'imaginava, sens dubte, al veurel aegut en l'inactivitat del repós anyal, tenirlo dominat per uns quants dies; mes el lluitador astut l'ha burlat encara y d'amaigat d'ell ha creat una obra.

Ha indicat un genre y n'ha escrit desseguida una obra d'orientació com a model. Enemic d'escoles y sistemes ha

mostrat molts camins variats, que poden conduir al teatre concebut per ell, es a dir, al *teatre d'idees*. Aquest es oposat al *teatre d'anècdota*, que ha predominat fins avui y no es el mateix que'l *teatre de tesis* qui té en Brioux com a un dels seus coneguts preconisadors.

El teatre d'idees consisteix en portar a l'escena, artísticament, una visió, un fenomen, una llei social sense preocuparse del fi filosòfic o moral que això pugui tenir. El dramaturg exposa artísticament la seva visió y no preté deduirne cap conclusió d'escola com en el teatre de tesis. L'artista fa art y no fa doctrina.

¿Quin mèrit intrínsec poden tenir les obres dramàtiques d'En Picard? Com a filles d'un home discutit ab gran apassionament y poca imparcialitat, com ho es ell a causa del seu temperament independent fins a la rebequeria, la critica es pera elles, en general, un colp massa complascent y altres voltes massa desconsiderada. De totes maneres jo crec que En Picard se troba en el cas d'un director d'orquestra, les notes del qual serveixen més pera *donar el tó* que no per la llur armonia. Y com a director coratjós del nou teatre belga es molt més interessant y admirable que com a dramaturg.

Coratjós, he dit, y es aquesta qualitat la més desconcertanta de l'home. Fins els seus adversaris quan han volgut atacarlo li han fet elogis. Perque es un elogi, al meu entendre, poder dir d'ell, lo que va escriure un crític fa un dos anys. Se planyia En Picard del silenci ab que havia sigut acullida la representació de una de les seves obres, y el crític aludit després de ferse ressó d'aquestes queixes, les comentava crudelment ab la següent treta: ¿Qui millor que l'autor mateix, qui propaga, informa o representa, quan vé el cas, les seves obres, pot ferne la critica?

En el teatre del Parc (l'equivalent a Bruxeles de la Comedie Francaise, de París) va interpretar, ell mateix, un seu monòleg, titolat «Le Jure», en varies representacions públiques.

Ab el fi encara d'encoratjar el teatre y la literatura belgues va tenir la bona pensada de crear l'Academia Lliure, coneguda per Academia Picard, ab els diners recollits pels amics y admiradors, ab motiu del seu jubilarí. Aquesta Academia concedeix un premi a la millor obra literaria d'autor belga, produida en el transcurs de l'any.

Perque fa molts anys que l'oncle Picard, com solen dirli, va ésser jubilat, encara que continui treballant ab l'ardor de la joventut. Es un fenomen, deia al principi, y no voldria pas que aquesta qualificació meva aparesqués exagerada.

Al veurel contava en Vandervelde que li havia dit un company seu, de dalt de un tranvia estant — ¿qui diria que té passat de 70 anys? — Y qui ho diria llegintlo! va contestar el *leader* socialista, que tenia ab ell en aquella ocasió una forta agafada en la premsa per qüestions de disciplina del partit, que En Picard infringia de manera alarmant.

En efecte, ni'l cos ni l'espirit estan d'acort ab el nombre d'anys. Ne fa ben pocs encara, que durant les vacances judicaries, excursionava en bicicleta pels Vosges francesos.

Y al considerar una vitalitat tan asombrosa, mantinguda sens dubte, a despit del temps, ab un mètode de ferre qui contra'l que's pugui creure, acaba per identificar-se y formar el veritable ritme d'una vida, nosaltres, meridionals, hem d'admirar el cas, y, ensemps, hem de meditar, meditar molt l'exemple.

F. VENTURA LLUHÍ.

Bruxeles Abril 1909.

QÜESTIONS SOCIALS

El contracte del treball

VII

L'home que no té medís o voluntat d'aplicar directament son treball a l'obtenció directa de productes ab que atendre a ses propies necessitats; el que no té capital disponible; el que no treballa per son compte, ha d'associar sa activitat a la d'altres homes; ha d'ajuntar son treball a l'acció d'altres agents de produccions en mans de persones diverses; ha de cedir son esforç personal canviantlo per una remuneració, un compensament o una participació més o menys directa en el producte obtingut. Aquestos elements són els que constitueixen la massa obrera, el proletariat, classe ben definida que pesa en primer lloc dins l'orde social per sa importància numèrica y trascendental influència com a factor econòmic de la producció.

La forma, la manera, les condicions, baix les que l'obrer associa o cedeix la seva força productiva a altre factor econòmic, capital o element patronal, es l'objecte del Contracte del Treball, important qüestió a la que anem a dedicar el present article.

L'home, com a sér lliure, contracta y estipula les condicions dels seus serveis, y com a sér moral, deu atendre a les seves propietats espirituals lligades ab aquella activitat; el Contracte del Treball es la seva garantia de compliment d'estipulacions y salvaguarda de drets. Treball es exercici de l'activitat humana en profit individual y de la societat, però no explotació de l'activitat dels uns en benefici dels altres. El concepte de l'obrer com a venedor de sa activitat física, com si fos una mercaderia qual-sevol, es un concepte equivocat que va contra l'alt y ver concepte de la humana dignitat; l'obrer no ven sa força física, ell cedeix o associa sa força productora; el treballador es cooperador, un associat, pera un fi conegut y determinat, y deu participar de sos beneficis. Això s'ha de tenir en compte per quan avui, baix el règimen d'una excessiva llibertat, perjudicial als obrers, aquets moltes vegades se veuen obligats a tenir que estipular lliurement les condicions del contracte exprès o tàcit baix la base de les injustícies y egoismes que'l capital imposa. La salut dels obrers, la seva sort, la seva vida, la seva felicitat, depén dels medis y del resultat d'aquella associació, que té de realitzar-se salvant els elements morals y intel·lectuals de l'activitat humana, respectant la personalitat y dignitat de l'obrer, garantint sos drets, y afiantant l'exacte compliment de les mutues obligacions que se senyalen y regulen en els Contractes del Treball, establint les condicions d'aquella associació, la forma de desenrotllar-se les naturals relacions entre'ls dos factors de la producció.

Del Contracte del Treball, com a pedra fonamental d'aquestes relacions y de tot edifici social ne deriven una serie d'importants qüestions, lo que fa augmentar la transcendència del mateix, fent que avui sia tot lo que a ell se refereix objecte predilecte de l'estudi dels pensadors y lleislares de tots els països civilisats. Y així veiem que mentres molts autors com Hubert-Valleroux, Stoeckart, De Gryse, Garriguet, Cornil, Bodeux, Chatelain, Pascaud y tants altres, dediquen a tractar del mateix, obres senceres, els pobles que van a l'avansada de la civilització y dels moviments socials com Anglaterra y Alemanya, li dediquen una legislació especial, separant el seu reglament de tota altra ma-

teria encara que ab la mateixa tinga analogies y punts de contacte.

Y així ha d'ésser donada l'indole especialíssima del Contracte del Treball y la seva gran transcendència. El reglament de les relacions entre obrers y patrons, les condicions segons les que aquells posen son treball baix la dependència dels darrers, no pot deixar-se a les iniciatives y sola intervenció individualista dels directament interessats; la societat y els Estats en sa representació deuen intervenirhi, en defensa principalment de l'obrer com a part més dèbil y desvalguda, ja que no hem d'oblidar que malgrat totes les teories y modernes exageracions el patró té generalment sobre l'obrer una decisiva influència filla del natural ascendent que li dona la seva superioritat de riquesa y de cultura que no hi ha que negar són dugues grans forces avui y sempre.

L'objecte principal del contracte del treball, deu ser dins de l'orde econòmic y apart de les demés obligacions de caràcter moral que puguin existir, el regular tot lo referent a duració de la jornada del treball, salari, condicions de exercitar aquell y forma de percebre el darrer, relacions lògiques y naturals entre obrers y patrons, y modo de dirimir sos conflictes; dins, tot junt, del gran marc de la legislació social dels pobles respectius, formulada per l'Estat ab perfecte dret, malgrat les queixes y disertacions de tots els economistes de les escoles clàssiques.

El reglament del Contracte del treball, ha sigut generalment y fins als nostres dies, comprès dins les disposicions de les lleis civils que regulen tot lo referent a béns, serveis y persones, però sa existencia ha sigut constant dins les humanes relacions; el cambi d'un servei prestat, per una quantitat convinguda, ha sigut sempre una relació jurídica base y objecte d'un acte o convenció contractual. En forma embrionaria, simplista, verbal, el Contracte del treball ha arribat fins als temps presents, en que les necessitats socials venen exigint la seva reforma, deixant en llibertat a les parts contractants, dins determinades limitacions senyalades en la llei, que serveix de complement y suplement a lo que l'iniciativa individual puga estatuir, reflexant sempre una altra conveniència social y un ampli esperit de justícia, ponderatiu de forces, armonisador d'interessos, y en alt grau compensatiu y regulador de relacions humanes necessaries pera la conservació y perfeccionament de la societat.

Així veiem que a les velles y sencilles concepcions jurídiques que regulaven les relacions objecte del contracte del treball, s'han succeït veritables coscos de doctrina y legislacions especials com a Alemanya y Anglaterra, a les que segueixen altres pobles més o menys encertadament. A Espanya, aquesta important materia està regulada principalment dins cinc únics articles del seu Códic civil al tractar del arrendament d'obres y serveis, però en 29 de Maig darrer va ser presentat a les Corts un nou projecte de llei del senyor La Cierva, compost de dotze articles, segons el que quedaràn subjectes al mateix tots els contractes del treball referents a prestacions retribuïdes de serveis usuals de caràcter econòmic, exepuant els agrícoles (quan no s'usin motors mecànics), els domèstics, els d'aprenentatges y els de les cases navieres ab les tripulacions. Altre dia estudiarem ab més detenció dit projecte de llei; avui sols afegirem que en son article tercer permet y regula'l contracte col·lectiu del treball.

Pera que'l contracte del treball siga

just y de resultats profitosos y pràcticament eficassos, no n'hi ha prou ab l'equitat de ses prescripcions, sinó que requereix una garantia de compliment, assegurat reciprocament per les parts contractants en virtut de sa propia força y medis suficients; y com això es difícil d'obtenir ab l'aïllament individual, ha vingut la moderna concepció del Contracte col·lectiu del treball, associant als assalariats de cada ofici, fent per si o per medi dels sindicats, els respectius contractes d'acort ab les condicions y necessitats de cada ofici y lloc de son exercitament. Aquest Contracte, que serà'l contracte del pervindre, no deu limitar-se per l'acció de la llei, ja que sa forma deu variar segons mil circumstàncies que no es possible tinga en compte el legislador al pretendre regular dita materia. En això està encertat el projecte de llei del senyor La Cierva.

La força de les modernes organitzacions obreres, està cridada a transformar tota l'organització social de nostres dies; els ideals, les concepcions doctrinaries, les aspiracions sentimentalistes y les legislacions modernes estàn en període de franca evolució; lo natural transcendència del Contracte del treball ha de sentir aquestes ansies de reforma y millorament, adaptant-se a les exigències dels nostres temps, y contribuint a una reforma social més justiciera y benhaurada.

E. VIDAL Y RIBA.

Crònica Social

En el moment d'escriure aquestes ratlles s'està celebrant a Saint-Etienne el VI Congrés del partit socialista francès com a fracció unificada de la Associació Obrera Internacional. En ell s'haurà parlat preferentment com a punt important, de les relacions del partit socialista francès ab la Confederació General del Treball y ab els demés grups que formen tota l'esquerra política de la veïna república. Dit Congrés atrau actualment l'atenció de tots els polítics francesos y sos acorts no deixaran de tenir gran importància, demostrant, quan menos, la força y vitalitat del partit socialista francès concentrat en una sola y única agrupació.

En cambi els socialistes anglesos continuen dividits y distanciats. Fa pocs dies les seves dugues fraccions de marxistes y independents s'han reunit per separat a Bristol y Edimburg, y malgrat la comú orde del dia del projecte de unificació d'abdugues fraccions, els marxistes principalment han continuat sa campanya d'atac contra'ls seus similars, fent per ara impossible tot intent realizable d'una propera unió.

També a Bèlgica va inaugurar-se'l dilluns dia 12 el Congrés anual del partit socialista, assistinthi més de 500 delegats y aprobant, entre altres, una orde del dia condemnant al militarisme, com ho han fet igualment els socialistes anglesos en el Congrés de Bristol, al combatre l'organització de l'exèrcit de defensa territorial. Altre dia darem compte més detallat de tots aquestos congressos.

La Comissió Oficial d'Higiene de Londres ha fet públic uns datos que venen a demostrar l'importància del problema del pauperisme a Anglaterra. Segons ells, el número dels sens feina y sens medi pera atendre a ses ineludibles necessitats pujava fa pocs dies a Londres a 25.468 individus, y malgrat el gran nombre d'assils y institucions públiques y privades pera atendre'ls y acullirlos, se calcula que a la nit del 29 al 30 del darrer mes quedaven al carrer més de 1.500 homes y de cent dones als que no's pogué atendre. A fi de reduir

son augmentsembla se pendran mides posant trabes a l'immigració de gent desvalguda dins el territori anglès.

Segons estadística de l'Institut de Reformes Socials, existeixen a Espanya 274 societats cooperatives, de les que 182 són de consúm y 45 de crèdit ab un total de més de 50 mil associats. El número de societats de socors mutus el fa ascendir a 1691 ab més de 350 mil individus, y el de les dedicades a l'estalvi a 13 ab uns 5.000 associats.

L'actual Govern espanyol continua en la seva ratxa de reformes legislatives de caràcter social. A més dels projectes ja presentats a les Cambres, devèm citar els intents de servei militar obligatori y els projectes d'En Gonzalez Besada principalment en lo que fa referència a la reforma tributaria que agafarà als actuals impostos sobre la propietat, industrials, utilitats, drets reials, cèdules, transports, etc., establint l'impost progressiu sobre la renda a semblansa del projecte fa poc aprovat pel Parlament francès.

E. V. R.

CRONIQUE CURTES

Adhesió y prudencia

Immediatament abans d'anunciar-se la amnistia, lo més granat dels parlamentaris de Solidaritat desde les columnes d'un confrare feien arribar a les multituds la seva paraula. Y la paraula dels diputats y senadors solidaris, era una paraula de desencoratjament, era una paraula de vensut: En Maura, segons ells, no donaria l'amnistia.

Y a l'endemà l'amnistia fou acordada per En Maura. Nosaltres que no som polítics ens sentim admirats del coneixement que dels assumptes polítics mostren aquets il·lustres representants de la Catalunya solidaria.

Mes després de l'anunci d'amnistia la paraula dels representats ha continuat devallant serena y pausada, com pluja benèfica, sobre les multituds. Y el cronista ha llegit coses divertidíssimes que no creu avui oportú comentar y entre mitj d'elles, ha vist ab forta complacència que'ls parlamentaris de Solidaritat s'han donat a l'últim de que'ls mancava l'adhesió del poble. Y ells vinga demanar-la aquesta adhesió.

Y el cronista's diu: no l'hauréu, no'n sou mereixedors, y al poble els mateixos homes difícilment l'enganyen dugues vegades.

Però hi ha més: a què voleu que s'adhereixi'l poble? a les vostres campanyes pró Catalunya? no n'heu emprés cap; a la vostra obra de propaganda catalanista? encara heu de comensarla; a la moralització dels nostres organismes locals? estèu verges de procurarla, mes, heu sostingut y sosteniu coses que avergonyrien als mateixos vells cacics; a la defensa desde les Corts dels nostres interessos col·lectius? mai l'heu intentada y sobre vosaltres pesen dos pressupostos a l'antiga faisó, la llei de sucres (fixeu-shi bé, la llei de sucres), la llei de l'esquadra, etc., etc.

Y doncs els qui som poble a què volem que'ns adherim? a la vostra actitud de perfectes mauristes? Com no vulguem que'ns adherim incondicionalment a les vostres il·lustres personalitats, resignant humilment en vosaltres tots els drets y sobre tot el de crítica, el cronista declara que no entén a què podem adherirnos les classes populars.

Però el cronista ha vist que ara, últimament, una gran figura de la política espanyola, quan s'ha trobat sense l'adhesió del seus electors, se n'ha tornat a

casa y el cronista ha trobat bellesa, dignitat y noblesa en aquesta actitud. Però el cronista sab que aquesta actitud no tindrà imitadors aquí, perquè aquí, segons ha dit l'organ dels mauristes disfressats, comentant y aplaudint les declaracions dels diputats, hi ha molta prudència. Oh! la prudència.

RAMÓN D'ALENTORN.

Jo sento veus del poble...

Jo sento veus del poble. El bon poble se queda tot sorprès a l'adonarse de que els petits homes que un jorn creguéren grans, perquè li predicaven abnegació per Catalunya, no volen ésser bons y generosos, plaventlos forsa més que la farsa política malmeni l'acció que de bona fe s'havia empresa la gernaició catalana. El bon poble persisteix en voler unió de tots per Catalunya, y mostrant un admirable esperit modernísim, vol esborrar lo que diferencia y troba estimables a tots els catalans ab tal que llealment servixin a la nostra terra. El bon poble vol redimir-se de petiteses y se sent dirigit per afany d'ascensió a una vida pública lliberta de l'oligarquia y tota ella honrada y patriotisme. Mes es endebades: els petits homes de la política, no ho consenten; cal que les divisions s'enfondeixin; cal servir les conveniencies particulars; s'ha d'erigir un nou caciquisme que tinga les apariencies de política abnegada y reformadora.

Jo sento veus del poble. El bon poble te malediccions a flor de llavi pera tots els qui l'han enganyat; y fins coteja venjances a l'esperit, pera intentar un esforç suprem y veure si els desenaminats tornen a la bona via. La nova llei electoral imposa el vot obligatori, y en aqueixa obligació hi veu el bon poble un instrument de venjansa. Jo votaré en blanc, diuen molts; altres més apassionats, diuen, jo votaré en negre. Quan diuen, votaré en negre, volen significar donar el vot a l'enemic.

Jo sento veus del poble. El bon poble exigex austeritat en els homes públics; mes els homes públics no s'hi senten inclinats vers l'austeritat. Els nostres petits homes públics, demanen un dia darrera l'altre la confiança y l'adhesió del bon poble; el bon poble, però, se sent escarmentat y no se sent disposat a encobrir més minces traidories.

Jo sento veus del poble. Y diuen aqueixes veus: ont són els bons servidors de Catalunya? ¿Què's farà en les eleccions municipals del dos de Maig? ¿Un cop més s'enfrontarà al bon poble prescindint dels seus anhels y prenent que clogui els ulls a les perversions polítiques?

Jo vui dirli la meua. A l'hora d'ara, a n'el nostre poble, ni conservadors, ni progressius, tenen el dret de no escoltar les veus del bon poble. Tots han d'ésser per farsa demòcrates, car ho imposa la unitat de sentiment que mou a la bona gent catalana. Els que no's regeixen per aqueix sentit de democràcia, no són bons catalans y si, ara per ara, cau damunt d'ells la protesta adolorida del bon poble que se sent enganyat y traït, temps a venir la memoria llur serà execrada ab terribles imprecacions.

BON JAN.

Crec en ma Patria

Crec en una Catalunya rica y plena, creadora de bons fills y dignes de tota la terra; y en el Catalanisme, encarnació del seu esperit y com a catalans única aspiració nostra, lo qual fou conce-

but per obra y gracia de l'amor a la terra catalana; nasqué de la poesia y's féu gran y fort ab la unió dels catalans, patí baix el poder del centralisme, fou crucificat y's seus fills presos y desterrats; devallà als inferns de la política, pera ressucitarne al poc temps d'entre sos morts; se'n pujarà al cel del seu ideal y se'n pujarà en el trono de la pura y vera Unió, que d'allí n'ha de venir la dignitat dels vius y un gloriós repòs pels morts.

Jo crec ab l'espirit català, ab la seva acció social, política y humana, ab la veritable Unió dels catalans, ab la lliçó dels desenganys, ab la resurrecció de tot un poble que vol ser ell y viure la vida perdurable. Així sia.

JOSEP COMES Y SORRIBES.

Agramunt y Setmana Santa del 1909.

DE TEATRE

Dissabte de Gloria... y fatigues

La Primavera ha esclatat sadollantho tot de joventut y de puresa. Al seu impuls de renovació la vida ha devingut més ardida, més lluminosa, més sincera y el nostre teatre, fidel espill de la vida mateixa, n'ha gaudit d'aquest ardiment y, sobre tot, d'aquesta sinceritat, la part que li pertocava.

Però, al Dissabte de Gloria, les tres Empreses de Teatre Català anunciant sengles estrenes se definien francament, honradament... com influïdes per l'ambient d'ingenuïtat y de fortitut dels dies sanitosos que ab aquell s'inauguraven.

El «Teatre de Novetats» aont una colla de caps-calents havien passat sis mesos tractant d'expandir a comissió la Bellesa y la Veritat, sense marcat aont col·locarles, ni comptar ab altres existencies que unes quantes mostres estrangeres, ab grans lletres se rotulava així: *Els visionaris*.

El «Romea», la casa pairal del nostre teatre, trista y solitaria enguany, cobria els anunciadors ab aquesta confesió corprendora: *Els abandonats*.

Y el vell teatre del Pla de les Comedies, que s'inclou entre'ls que conreen l'art de la terra y treballa pels estrangers, que's diu proteccionista y se vesteix a Anglaterra, se calsa a Fransa y s'enjoia a Alemanya, ostentava sobre aquell ventre voluminós de marxant despreocupat y tip, aquestes paraules: *Els mentiders*.

Desgraciadament les tres obres indicades no s'aguantaran gaire temps als cartells per dugues raons... la segona perquè les expansions d'aquesta mena són comprometedores.

Però siga com siga, remercièm a la nova Primavera aquesta gloriosa pruija de sinceritat que'ns ha dut, encara que siga de poca durada...

Tres estrenes anunciades pel mateix dia posen al revister en situació semblanta a la del propietari indecís del conte que jo'm guardaré de repetir; un no sab per quina decidir-se y si'l deure no se l'hi imposés, faria de bon grat ús de l'abstenció que en el dubte s'aconsejia, y se'n aniria a veure a En Garavaglia.

Mes el nostre deure es imperatiu com una encomanda del cos electoral, y es precis resoldres per un dels tres teatres catalans o que fan comedia en català.

Y el revister, tira els seus comptes y cerca el pró y el contra de cada cas y fatigat de no fer feina, rondina malhumorat:

—Ni *Els visionaris* m'han de convenir a mi ni jo'ls haig d'inocular el sentit pràctic que'ls manca; ni *Els mentid-*

ers me poden enganyar de gaire, ni ab el meu escepticisme s'han de corregir; y, en cambi, *Els abandonats* agrairien la meua companyia...

Y orientant els passos cap al carrer de l'Hospital, acabarem el monòleg parodiand al gran resolut que'n Schiller batejà ab el nom de Carles de Moor.

—Vaig a fer felissos a dos pobres arranjadors...

Els abandonats

Ja hi són al Teatre Català per autonomania, diguin lo que vulguin els cartells avui.

Creuèm l'erta sala de descans y penetrem en la d'espectacles erta també.

La funció està ja comensada; havèm fet massa temps decidintnos a venir; els aconeximents diràn si's pot considerar perdut.

El drama o melodrama que tenim a la vista, fou escrit en francès per En Masot si no estem mal informats y ha sigut arranjat al català per els senyors Ayné y Fuentes. Com devia estar, oh Apol, l'obra abans de l'arranjament, quan després ha restat d'aital faisó!...

Encara no tenim temps de pendre alè y ja'ns els tallen d'un cop de punyal que clava un *apache* al primer infelís que's presenta a l'escena. D'aquesta horrible impressió ne retornem aviat perxò, quan entren en joc, nous personatges y se succeeixen noves escenes unes y altres de deliciosa entonació.

El caient còmic s'inicia aviat en l'obra s'extén desseguida y acaba per invadir-ho tot.

Aquí ve un senyor decentíssim que ha abandonat un fill tingut ab una senyora més decentíssima encara. El fill aquest es l'assessí supraindicat; això el públic ho sab desde bon principi, perquè vegi desseguida lo que són les coses.

L'assessí té una amistansada que's diu «Calandria» y mentres ella porta aquest nom es la persona més descreguda y perversa del mon, però ve un moment en que li anueien que a partir d'allí se dirà «Maria» y la noia se sent redimida, piadosa y pura. Ab això no hi deu tenir res qu veure l'autor francès perquè allà diuen que'l nom no fa la cosa. Se veu que la cosa es cosa dels arranjadors.

Seguidament s'exhibeix una decoració de París partit per la zona d'un eclipse: del Sena enllà fins han hagut d'encendre'ls llums, y del Sena ensà passa l'acció en plè dia. Es un efecte molt bonic y sobre tot nou que hauria donat més bon resultat si'l sol hagués tingut molts imitadors a l'escena. Llàstima que ningú se'n sapigués aprofitar d'aquell avís del cel, degut a que en aquell moment tothom estava molt atrafegat: l'assessí pera fugir quedantse sempre en escena; son pare pera no demostrar que es innocent del crim que'l seu fill l'acusa; sa mare dient «Maria» a la «Calandria»; la «Calandria» fentse la distreta a fi y efecte de que la fereixin; el jutge prenent declaracions com qui mata l'estona conversant ab els veïns; la filla del pare plorant; el promès trepitjant la sombra d'aquesta...

Tot això promet acabarse malament, perquè tant mateix se fa de nit y ve la tempestat y torna, fugint sempre, l'assessí que s'amaga sota d'una taula, aont el sorprèn sa mare que ja que no li pot fer de mare fa de Germana de la Caritat, perquè's veu que la bona senyora ab això dels graus de parentiu s'aconhorta ab lo que pot.

Y sense saber ella que aquell es el seu fill, ni ell que aquella es sa mare, la dòna agafa basarda, mes ell per tranquil·litzar-la li diu prudentment:

—No tingui por, senyora; tranquillis... Jo soc un criminal...

Aleshores renaix, naturalment, la confiança en ella y el noi li explica quina animeta es y la dòna el vol redimir y no sab com. No comprenem com no li anuncia que a partir d'allí ell se dirà «Maria», sabent els bons resultats que dòna aquest recurs.

Finalment, veient que'l barret que s'ha deixat sobre la taula el galan jove no ve a aclarir les coses com tots esperavem, ho fa la filla del pare de l'assessí, y aquest últim a l'enterarse de que aquella filla ho es del seu pare però que sa mare no ho es de la filla sinó que es Germana, y no trobant sens dubte la manera de viure en una familia tan destarotadament constituïda, apela al suïcidi y cau el teló.

Al sortir del teatre no podíem encara aclarir l'argument de l'obra, com haurà endevinat ja el bon llegidor, mes teníem aclarit aquell dubte: no havíem perdut el temps.

Els visionaris

Al sentdemà a la nit, com que encara veíem visions, ja sense cap mena d'indecisió ens n'anarem cap al «Teatre de Novetats», aont s'hi representava per tercera vegada el nou drama d'En Pous y Pagès davant d'un públic que'ns feu pensar per la darrera ab *Els abandonats*.

Els visionaris es un drama d'idees que suposa un esforç estimable y fins digne de lloansa.

Mes com a obra escènica està potser massa honradament construïda y peca de lassa, y com a obra tendenciosa no arriba a entusiasmarnos ni a n'aquella part del públic a qui va endressada, per l'escassa novetat dels problemes que s'hi plantejen.

Pera escriure un drama d'idees que interressi, es precis que se n'hi aportin de ben noves, al menys pel públic que l'ha de jutjar y sobre tot que no quedin incontestades per l'antagonista les afirmacions que tothom mentalment pot rebatre ab èxit. Fer tonto al personatge que ha de oposarse a les idees que exposa l'autor, es el resort més socorregut pera construir sense greus dificultats una obra del tall de *Els visionaris*.

Per altra part, el conflicte s'hi produeix en ella d'una manera tant violenta que li treu tota emoció y tot calor d'humanitat. La senyora descrita en el primer acte no pot arribar als extrems a que es conduïda.

En cambi hi ha en el drama algún personatge modelat ab grapa de mestre: el del vell obrer, per exemple.

Havèm llegit grans elogis del llenguatge d'aquesta producció; no voldríem regatejarlos, pero pera ésser lleals cal que diguem que al nostre entendre, el diàlec té d'ampulós y de profús lo que li manca de nervi y d'exponenteitat.

Els visionaris, ab tot, s'escolten ab gust perquè són producte d'un escriptor cultíssim que devegades sab observar ab rara percepció sintètica, que pensa noblement y que sent pregón.

La senyora Martínez no arribà a convencer en l'interpretació del seu paper; potser el poc encert de l'artista contribueix notablement a que resulti borrós el personatge.

Al senyor Barbosa li aplaudirem algunes frases, mes en general el protagonista de *Els visionaris* no s'adapta a les seves especials facultats, y no's pot lluitar contra aquets obstacles. Tots els bons desitjos del voluntariós actor resulten malaguanyats en aquets cassos.

Tampoc el senyor Vehils dòna el degut caràcter al seu paper. Els senyors

Sirvent, Lapera y Tort estigueren discrets.

Els mentiders

El dilluns a la tarda el «Teatre Principal» estava plè de gom a gom.

Se donava la quarta representació de la comedia de En Jones últimament traduïda pels senyors Vilaregut y Maristany.

La obra te quatre actes que formen una *progrèssió descendent*.

El primer seria d'una factura irreprovable si en la última escena fossin més justificades y no simultànies les sortides de Lady Jessica y En Falkner.

El públic durant aquesta primera part de l'obra se sent dintre d'un drama psicològic, subtilment teixit, d'aquells que formen el sub-gènere que ahir ne deiem *alta comedia*.

Mes ve l'acte segon y s'insinua un *vaudeville* a les primeres escenes, que abans de tornar a caure'l teló ja té totes les agravants consegüents.

Y a l'acte tercer s'accentuen més y més les situacions grotesques, els caràcters trassats admirablement al principi de l'obra's descoloreixen y ridicolisen y la mateixa acció interessant fins allí cau y se vulgarisa llastimosament.

A l'últim acte ja no sabem aont som. Allò es un sàinet de mal gust, fet ab greu inexperiència. El triomf de l'ortoria cursi del coronel Cristófer no té justificació possible y es de lo més carinelló que coneixem en el teatre modern.

Els mentiders són ab tot un èxit de la direcció escènica, y altres tants personals dels intèrpretes.

Al Principal hi ha un director d'escena. ¿De quin altre teatre de Català se pot, avui, dir lo mateix?

Rebi el senyor Gimenez la nostra modesta enhorabona y rèbintla, de passada, la discreta senyora Morera, la espiritual senyoreta Xirgu, potser un xic massa espiritual en aquest cas com en altres, l'esplendent senyoreta Sennys y el deliciós Sampere, l'excelent Guitart, els voluntariosos senyors Bozzo y Vinyals, l'aixerit, malgrat que afectat, Ballart y fins aquell graciós camarer que no sabem com se diu pero que creiem que ho tindrem de saber, si se-gueix per tan bon camí.

ALFONS BELLART.

Paraules buides

Hi hà en la gran massa del poble y s'encomana moltes vegades a l'èlite, una necessitat que sembla ineludible de tenir una frase especial pera defugir tota conversació enutjosa, pera contestar evasivament a preguntes indiscretes, pera tallar de cop una discussió que prengui massa volada, pera fer un *punt de gracia* o pera escapar-se obliquament quan no se sab què dir. Aquesta frase, molts cops una sola paraula, els castellans, més frèvolos en el parlar y per lo tant més necessitats d'ella, l'han batejada ab el nom de *timo de moda* y, efectivament, cada temporada, com les modes, cambia, de quan en quan vé la nova a substituir la ja revellida per l'ús y tot just sortida de la boca de l'àndim inventor, creix, s'escampa ràpidament, apareix en totes les converses y fins al principi porta als llabis una ombra de somriure, malgrat ésser generalment una poca solta, una insubstancialitat, una sortida de tò.

Y aquesta necessitat sentida en el llenguatge familiar y en la conversa amical, s'extén als altres ordes de relació y així no es estrany que's que oficien de polítics, coneixent aquesta

flaqueja del poble, violentin el seu cervell pera trobar cada temporada la frase política nova que ha de rellevar l'anterior, ja desacreditada, ja despolida del brillant oripell y ensenyant el llautó plè de verdet que forma la seva essència.

Llàstima que'l poble català s'en pagui encara de frases casi sempre poca soltes, insubstancials y fugides de tò!

¡Llàstima que no's recordi a tota hora dels innombrables *timos de moda* polítics que considerats de moment com axiomàtics, tinguts qualche temps com veritats inconcurses y irrefutables, repetits a pleret pels corifeus y escrits ab lletres de foc y sang en les banderes y en els programes, han lograt produir en els temperaments impresionables, moviments epilèptics, enfeblidors y xores, veient després de passada la crisis, que no contenien altra cosa que les paraules més o menys rimbombantes ab que estaven escrits, fraseologia de virtualitat circumstancial sense una engruna d'ànima, sense un borrall de positivitat!

Si'l poble tingués memoria, menyspreuaria les frases llampanes que formen molt sovint el pedestal aont s'aguanta tot un sistema polític a base d'engany y personalisme y no foren possibles les desviacions que sofreix a Catalunya l'acció enèrgica y activa que ha de portarla sense marrades a l'assoliment de son ideal....

Totes aquestes reflexions van acudir-se al sentir per tercera vegada com se llensava a la multitud, a manera de fórmula sacramental, una d'aquestes sofístiques y enlluernadores elocubracions produete de la torturació encefàlica.

Deia l'orador:—«En tant que sóc home, jo sóc també republicà y democrata, lliberal y progressiu; com a català sóc nacionalista: per això al ensempt que esmerso la meua activitat aontant un grà de sorra pera assolir llibertats collectives, traballo pera que esdevinguin sobre l'individu les altres llibertats que són consubstancials ab la dignitat humana, ja que d'altra manera resultaria un poble lliure ab individus esclaus.»

Y jo al moment vaig recordarme de allò tant conegut de la gatada pitarrasca:

«Si com a pare us venero,
com a noble us desprecio».

y vaig correr a inspeccionarme y a palpar-me y a buscarme per tots indrets la ratlla divisoria entre les meves condicions d'home y de català. Y encara no l'he trobada ni l'he sapiguda veure.

Per això, esperant que me l'ensenyin, seguiré creient que sóc consubstancialment *home català*, com un altre serà home gallec, home basc o home xinès, ne pel lloc de naixensa, sinó, com s'ha dit ara en el cas de Mestre Guimerà y tal com sabiament prevenen les lleis catalanes, per l'esperit de la rassa que's porta en la sang, heretat de les generacions preterites, que fa actuar a sa manera propia y especial, mentres no vinga la desnacionalisació a pertorbarlo; que posa en l'ésser humà, ja en el moment de la concepció, necessitats particulars y inconfondibles; que'l fa sentir y voler y moures d'una fàisó diferenta dels altres y que'l caracterisa ab el segell de sa personalitat ètnica ben determinada.

Jo no puc compendrel l'home abstracte sinó despullantlo precisament de lo que'l fa home y deixantli sols la part d'animalitat més o menys perfeccionada, ja que si pensa, si vol, si parla, si raciocina, ho ha de fer precisament en la modalitat concreta de que's vol precindir, y encara reduït a la condició de irracional, complirà la major part de funcions instintives, també de la mane-

ra que li senyalin els atavismes fruit del medi en que s'ha format, fills de les condicions geogràfiques y climatològiques del tros de terra en que ha viscut.

Potser ab un esforç d'imaginació podria figurarmel com una especie de *jueu errant*, ombra vagarosa, sense patria, sense llar, fugitiu sempre, etern nòmada que travessa l'espai ab la ventada sense deixar rastre ni assimilar-se res, sense influir ni ésser influït; més no crec pas que sigui en cap de les dugues maneres citades, animalisat o idealisat, la forma en que veuen els susdits predicaires, aquell home que deixa la seva especialisació del grup social a que perteneix pera convertir-se secament en un ésser que's belluga automàticament sobre la crosta de la gran patria, la terra.

Sinó que l'afany de llensar al mercat polític una frase que millori els valors del partit, arriba fins a fer olvidara molts que's diuen nacionalistes que de cap manera seràn més homes que enfondint la diferenciació, remarcant en llurs éssers les característiques nacionals que'ls determinaran fortit, gravant en tots llurs actes el segell particular que'ls distingeix de les altres agrupacions humanes, tant si són republicans y democrates y liberals y progressius, com si se senten monàrquics y aristòcrates y absolutistes y retrògrades.

Y no reparen tampoc en que sols fent les distincions que suposa la primera afirmació es com esdevé possible l'existència de pobles lliures ab individus esclaus y que per lo tant se troben en contradicció les dugues parts del *timo de moda* que escatim.

En sentit general, si un poble usant de la seva llibertat, sense coacció ni imposició de cap mena, se dona a sí mateix un sistema de govern y unes institucions que als altres poden semblar atrassades, retrògades y retardataries, per ell seràn les més avensades y lliberals, car nascudes de son franc voler no coaccionaran en lo més mínim els seus sentiments y els seus ideals, adaptantse a son modo d'ésser com a filles directes del seu pensament polític. El cas, bescantat aquí per molts progressius, de la Noruega escindida mendicant pel mon el rei imposat per un plebicit, pot servir d'exemple: la monarquia en aquell país que la desitjava y la votava, que estarà d'acort ab la manera de sentir y pensar d'aquell poble reflexiu y culte, serà més lliberal y més propia pera'l progrés y avens de la nació, que qualsevol altra forma de les que's reputen perfeccionades y qual implantació hagués significat la menor violència a la plena voluntat dels components nacionals.

A Catalunya, el gran y únic problema es lograr que sos fills siguin y se sentin ben catalans, que actuïn ben a la catalana y que ab llurs actes, pensaments y paraules no violentin l'esperit nacional que's manifesta ben clar en la tradició, en l'història y en totes les actuacions de la colectivitiat no influenciades per cap barreja extranya. Quan així sigui, el poble que en sa infantesa compongué el còdec de ses lleis d'acort ab les consuetuts nascudes de son propi modo d'ésser; el poble que en l'edat mitja logrà primer que ningú defendres del jou del feudalisme; el poble que sense servils imitacions ni barroeres copies, donà al mon les primeres lligislacions marítima, industrial y agrícola fundades en l'estricta justicia y en la més compensadora equitat; el poble que, malgrat sa fe religiosa ben manifesta, sabia passejar cap-per-vall y dalt d'una bestia innoble les insignies papals quan el pontífex atentava contra sos drets; aquest poble essent ell mateix, no podria, ni volent, obrar contra l'esperit de vera llibertat

que en tot temps li ha sigut consubstancial, no fóra possible que actués antedemocràticament essent democrata per essència, y d'un modo indefectible y fatal tindria d'estar obert a tots els avensos ja que sempre quan ha pogut, ha sigut font de progrés y perfecció social.

Per totes aquestes causes y apoiantme ab les lleis inmutables de la naturalesa, jo protesto de que s'apliqui a Catalunya allò dels pobles lliures ab individus esclaus, jo protesto de que per res del mon, ni per un moment, encara que sigui en el terreny de l'imaginació, intenti ningú despullarme del meu caràcter de català, perque sé que perdria tot lo que d'humà tingués, y per fi protesto de que s'enganyi al poble ab aquelles frases d'efecte que encara que no siguin durables per sa mateixa falsetat, són causa d'aquelles desviacions que deiem en la feina llarga y pesada que Catalunya té empresa pera lograr lo que de dret li pertoca, y porten, ab la pruija d'ésser avensats en els detalls, a realisar una acció retardatària en lo que per ara es essencial y primordial, com seguirà essentho sempre fins que s'hagi alcansat.

CLAUDI NHAL.

Prempsa Catalana

Per lo que lluitem

Catalunya serà respectada el dia que tots els catalans sapiguem fer triomfar per damunt de totes les conveniencies, així particulars com collectives, el més net esperit de moralitat, la absoluta voluntat de la nostra consciencia ben desperta.

Serà molt difícil arribar a n'aquest grau de perfecció que nosaltres desitgem, car pesen sobre'ls esperits, com llei d'herència, unes costums públiques demoralisadores en tant extrem, que atrofien el recte sentir, que arriben a fer perdre la fortaleza necessaria pera sostreurens al clam de l'amor propi o a les exigencies de l'ambició.

S'imposa, dones, la purificació de les costums y d'una manera especial la de les pràctiques de la actuació política que criticavem durament en l'article publicat diumenge passat en aquestes columnes.

Aquesta tasca purificadora deurien realisarla aquells que per la seva posició, que per les riqueses de que disfruten, no necessiten, pera viure, l'aplaudiment de la societat que, per dissort, massa embrutida no té prou percepció pera endevinar el gest d'austeritat dels que saben practicar el despreci en benefici de la moralisació de costums.

Els que'n poden prescindir del caliu de la societat, els que poden esperar pacientment que's desfassin els núvols, que's purifiqui l'aigua tèrbola de l'opinió pera que'l bon criteri s'imposi, són els que mai, absolutament mai, deurien descendir al terreny de les lluites passionals, indignes quasi sempre, de la política tradicional.

Així donarien exemple y donarien lloc a que'l poble asserenat, arribés a capir les dolceses de l'austeritat y conseguís estimar l'absoluta moralisació de les costums polítiques, moralisació que s'aniria paulatinament expandit a totes les actuacions socials.

(Fragment d'un article d'En Marián Sendra).

De Foment de Reus.

Cicle de Conferències CATALUNYA = CIUTAT

I

El nexa de la nacionalitat

per MARTÍ ROGER, de Palamós

Llegida a la Associació Nacionalista Catalana la nit del 26 d'Octubre de 1908

Acabament

Resumint tot lo dit fins ara, pot dir-se que'l conjunt d'individus que formen una nació han de tenir certa unitat ètnica, sinó en el sentit de verdadera descendència d'un mateix tronc, que se'ls pugui considerar com a tals, com diu Littré: han d'habitar ciutats, viles y llogarets, que junt ab les montanyes, les planes, les valls, els rius y demés elements geogràfics formin una unitat territorial: han de parlar un sol idioma encara que sigui ab varietats dialectals: han de tenir certa unitat de cultura, y un criteri jurídic que informi les lleis y costums ab unitat superior a les diferències locals: han de posseir certa comunitat de sentiments morals y de totes aquelles manifestacions anímiques que més influeixen en la conducta, que's resolten en identitat de voluntat y d'acció: y finalment tots els llassos que més afermen l'unitat del poble han d'ésser una resultant de l'història.

Tots els pobles ab caràcter nacional que viuen en la realitat posseeixen ab més o menys força els elements de comunitat que acabo de mencionar. Però si tots ells indiquen l'existència d'una nacionalitat, pera que aquesta estigui assegurada, manca quelcòm més. Cal que'l poble tingui plena consciència de que existeix com a tal, y manifesti la voluntat de volguer ésser, y complir per ell mateix el fi de perfeccionament de l'humanitat, al que cada persona individual y colectiva ve obligada a portar el seu grà de sorra.

Si'l poble no s'affirma voluntariament com a tal, fàcilment acceptarà'l jou d'un altre poble, y sense protestes, o ab protestes completament estèrils, ab el transcurs del temps s'anirà fonent dintre de la nacionalitat superior, si té la sort de que'ls elements ètnics no siguin molt diferents, o quedarà sense caràcters definitius y en situació d'inferioritat, si no's pot enmotllar del tot a la manera d'ésser del poble vencedor.

Si tot afirmant la seva nacionalitat, el poble mira soïzament endarrera, si sols té en compte l'història per lo que ha sigut, si no's proposa continuarla aportant quelcòm de seu al progrés general, viurà una vida raquítica, y els mateixos elements d'unitat anirant perden la seva força per estancament, per manca de renovació, y perdrà'l dret de revoltar-se si li imposen una nova vida més en consonància ab el viure modern.

El nexa de la nacionalitat no'l constitueixen, doncs, tots aquells elements, que, si bé indiquen la seva existència, no tenen prou força pera assegurarla. El verdader nexa, lo que manté l'unitat de totes les persones individuals y socials, es la voluntat fermament manifestada de voler existir com a tot nacional dins de les condicions de vida de l'època. No una voluntat sense motius determinants, sinó una voluntat conscient de l'existència del conjunt nacional y que al mateix temps manifesti el propòsit ferm de guardar el lastre necessari pera poder navegar sense perill d'anar a fons, de perdre l'individualitat anant a confondre's ab un altre poble, però tirant a l'aigua tot aquell que sigui inútil y destorbi la marxa regular envers l'ideal propi del temps en que viu.

Per mancarlosi aquesta voluntat, perquè no tenien consciència els pobles antics de llur unitat, es perquè no se'ls pot considerar com a nació, ab tot y te-

nir els elements indicadors de l'existència de la nacionalitat: els mancava'l nexa, y per això no apareixen en l'Història ab individualitat característica.

Tota l'història antiga es l'història de les ciutats y de les tribus: les federacions y els imperis, o mellor dit, els quals les componen, no tenen consciència de constituir cap conjunt nacional.

Estàn equivocats, per lo tant, aquells que us parlen de la nacionalitat ibera, de la nacionalitat grega y altres de l'edat antiga. (1) Eren unitats ètniques, que foren el fenament d'algunes de les nacionalitats modernes.

La ciutat en aquells temps era no sols un organisme polític, sinó un organisme social que abarcava tota la vida de l'home. Els pobles no tenien consciència de cap organisme superior: els mancava la voluntat de voler existir com a conjunt nacional, y per això no existien com a tals.

Com l'ha de manifestar el poble la voluntat d'existir com a tot nacional?

Sempre y en tots els actes de la vida: parlant la llengua pròpia, manifestant-se ab el caràcter propi d'ell en la literatura, en els arts, en la ciència, en la vida jurídica, y sobre tot enmontllant al seu mode d'ésser les procedències estrangeres necessàries al progrés de l'humanitat.

Finalment fent els esforços necessaris pera regir-se per ell mateix y poder constituir-se d'una manera adequada al seu especial mode d'ésser, ja sigui ell tot sol, ja pactant ab altres pobles. No es necessari que l'estat sigui nacional com sosté la teoria de les nacionalitats: tota nació té dret a que se li regonegui la seva autonomia: però no li precisa la independència. Els seus interessos s'armonitzen molt bé ab els de les altres nacions, ab els de l'humanitat entera: y ja no's pot concebir com fa Yhering (2) la nacionalitat com lo contrari de l'universalitat.

La manifestació momentània de la voluntat popular que resulta d'un plebiscit, o lo que resulta d'un pacte de les ciutats y viles en que està distribuït un poble, poden ésser admeses en determinat moment pera constituir-se en estat nacional, però no poden ésser considerades com a fonament de la nacionalitat ni com el nexa que la manté unida. Aquest fou l'error del nostre Pi y Margall: considerar que sols en el pacte hi ha la verdadera manifestació de la voluntat.

Dels elements d'unitat que a n'el po-

(1) Prat de la Riba en son notable llibre *La nacionalitat catalana* en el qual exposa molt bé els elements constitutius de la nacionalitat, prescindeix de la necessitat de que'ls pobles tinguin consciència de que formen un tot, pera que siguin una nació, y sens dubte per això considera, com també en Sanpere y Miquel (*Orígens y fonts de la Nació Catalana*) la ètnica ibèrica de l'antiguetat com la nacionalitat catalana.

Però prescindeix de que hi ha molt que dir respecte els límits geogràfics de les ètnies ibèriques, no tant clars com ve a suposar en Sanpere y Miquel, si s'examinen bé les nacions actuals, se dedueix clarament que no podien existir conjunts nacionals, ans de que'l cristianisme hagués destruït l'exclusivisme de la vida local, concentrada en les tribus y en les ciutats, y ans de que'l particularisme germànic hagués aportat una concepció extraciutadana de la vida y de la civilització.

Freeman en la seva Política comparada ho diu ben clar: els grecs perfeccionaren tant l'estat ciutat, que mai arribaren a constituir una nació; els germans passaren a n'aquesta desde la tribu sense conèixer la ciutat. Y cita'l fet notable de que'ls bisbes llatins prengueren nom d'una ciutat y a Anglaterra el nom d'una tribu, de un poble. Ab lo que prova que l'idea de ciutat en l'antiguetat ho abarcava tot y que aleshores no's podia parlar de l'existència de nacions.

(2) Yhering.—El espíritu del derecho romano.—Traducció castellana.

ble ha donat la naturalesa (rassa, territori, idioma, manifestacions anímiques en la cultura, en lo jurídic y en la moralitat, història) es dels que en resulta la nacionalitat: y aquesta que així apareix ab bons fonaments, tindrà'ls lligams ben segurs, si'l poble conscient de que existeix, manifesta sempre sense interrupció la voluntat d'existir com a tal ab vida pròpia, plena y exuberant.

Heusel aquí'l nexa de la nacionalitat.

Heusaquí per lo tant la feina de tots els catalans.

Siguem sempre nosaltres mateixos en tots els actes de la nostra vida. Fiem en les pròpies forces de cada hu: no esperem la felicitat de qui'ns governa: no dediquem, per lo tant, tota la nostra activitat a la política: no creiem que havent manifestat la nostra voluntat el dia de les eleccions ja ho hem fet tot: perquè no són els polítics professionals els que'ns han d'afermar la nostra nacionalitat.

Els catalans conscients en tots els temps han fiat sempre en ells mateixos. No han fet dependre dels governs llur vida individual, y han creat moltes institucions socials per la sola iniciativa dels individus sols o agrupats lliurement.

L'història dels Comtes y dels Reis que han governat el nostre país es sols una part molt petita de l'història de Catalunya.

Procurèm que sempre's pugui dir lo mateix: conservemlo tots aquest caràcter individualista en el bon sentit de la paraula; l'individualisme fort dels períodes de prosperitat: aquell qui's manifesta sempre en l'acció; que així ens treurèm l'individualisme propi dels pobles en decadència y que desgraciadament ja ha fet presa en nosaltres: l'individualisme anàrquic y destructor.

No volguem que de nosaltres pugui dir-se com dels grecs del Baix Imperi, que ab el mateix caràcter dels temps heròics, per manca d'un ideal enlairat, llur patria es una espantosa decadència. Fuguim de discusions bisantines, perquè'l temps que's pert en ells ens manca pera obres profitoses.

A n'aquells que tot dientse nacionalistes prescindeixen dels elements de la nostra nacionalitat, a n'aquells que dirigeixen tots llurs esforços a conseguir que'ls governs concedeixin engrunes de autonomia, recordantlos que encara està molt endarrerida la feina a casa; y que encara que's conseguís el regoneixement de la nacionalitat de Catalunya pels poders de l'Estat, no la tindriem ben afermada: perquè no n'hi ha prou ab posseir tots els elements constitutius d'ella, y ab que'l poder polític la regoneixi, si manca la ferma voluntat, constantment manifestada de voler ésser considerats com a tot nacional.

Recordemlosi y recordemho també a n'aquells que prediquen un nacionalisme centralista y jacobí, que'ls pobles que necessiten caminadors, que renuncien a les iniciatives individuals y creuen que es necessària l'intervenció de l'Estat en tota la vida social són pobles que si han fingut alguns dies de glòria ha sigut efímera; perquè si'l nexa que'ls manté agrupats es sols el poder governamental, no està ben afirmada la nacionalitat.

Catalunya signé gran y poderosa no perquè'ls Comtes y Reis ho foren; sinó perquè sortiren monarques gloriosos, perquè'l poble era gran y fort, y ho seguí sent adhuc ab reis que no's distinguiren personalment per llur talent ni per llurs gestes.

Recordemho sempre que abans que en la nostra terra hi hagués unitat política, ja tenia l'unitat social assegurada:

y recordem que l'unitat política de la monarquia espanyola nascuda ab el casament de Ferràn d'Aragó ab Isabel de Castella, no produí l'unitat social de tots els pobles regits pels monarques.

No es ab imposicions que s'afermen les societats: tant si aquestes imposicions són filles d'un Cèssar, com si ho són d'una assemblea elegida per sufragi universal.

Tota construcció deu comensar pels fonaments. Els de la nostra nacionalitat ens els ha llegat l'història, l'edifici fou destruït no tant per imposicions de fora com per la manca de voluntat nostra de conservar-lo y arreglar-lo segons les necessitats dels temps.

Comensà l'Intellectualitat catalana creient que era inservible pels nous temps y treballant pera fer perdre fins els fonaments, despreciant la nostra parla y tot lo que'ns caracterisa. Les demés classes socials seguien la mateixa via. Però afortunadament quan els fonaments comensaren a malejarse alguns vidents s'adonaren de l'equivocació, y poc a poc se va refent lo perdut.

Avui se pot dir que quasi l'Intellectualitat catalana ha comprés que seguïem un mal camí: però en el conjunt del nostre poble són molts els que encara no han rectificat.

Cal completar l'obra de la nostra nacionalització: y hem de comprendre que aquesta obra no serà duradera si es deguda a n'els poders de l'Estat, si es deu a un manament de la llei: perquè com dic y repeteixo, en la voluntat clara y continuament manifestada per totes les forces d'una nació, de voler ésser y de voler existir com a tot nacional, com la naturalesa y l'història exigeix que siguem, en aquesta voluntat de tots se troba'l verdader nexa de la nacionalitat.

Afermemlo cada dia més: procurèm estendre l'imperi de la nostra parla en totes les esferes, en la llar y en les escoles, en les corporacions y en la premsa, feina que tenim encara molt endarrerida; no volguem que's perdin els principis de llibertat, fonament del nostre dret; treballèm a la catalana, sense fiar en que'ls de dalt ens ajudin; augmentem la nostra cultura ab el caràcter propi nostre, manifestat així encara que demanem als estrangers tot lo que'ns manca; fuguim de baixeses y enlairèm el nostre esperit; no pretenguem imposar a n'els altres la nostra manera d'ésser; no donem massa importància a l'acció dels representants de l'Estat, que així ressaltarà més l'unitat del nostre caràcter, y per la mateixa força de les coses tota l'acció política s'adaptarà a la manera d'ésser de la nostra patria.

Dit en poques paraules: hem de fer regular més y més l'obra de la nostra desnacionalització, tasca que fou empresa, la volta sens plena consciència de lo que feien pels iniciadors del nostre renaixement.

Així el farèm més ferm el nexa de la nostra nacionalitat y així conseguïrem que sigui regoneguda oficialment, es-sentho a les hores d'una manera estable.

NOTA FINAL

Entre'ls molts autors que han tractat problema de les nacionalitats són dignes de citar-se amés dels ja citats:

Renan qui escrigué'l notable *Qu'est ce qu'une nation*, y en la *Histoire du peuple d'Israel* diu: la nació resulta de l'unió estreta d'un grup d'homes ab un territori. Y reforma la seva idea quan diu: un remat de súbdits y un sobirà no constitueixen una nació.

Mancini (*Delle nazionalità come fondamento del diritto delle genti*) qui defineix la nació, una comunitat natural d'homes reunits en vida comuna per l'unitat del territori, d'origen, de costums y de llengua, *tenint consciència d'aquesta comunitat*.

Posada (*Tratado de derecho político*) qui volent que en la definició que ell dona, puguin venir compresos tots els estats nacionals, deixa de precisar molt el concepte, però en marca alguns elements essencials; diu així: «pot dir-se que la nació que aspira a ésser y ho es unitat geogràfica, que suposa una ànima, un plebiscit incessant, es

VALORS ESPANYOLS Y EXTRANJERS VENDA A PLASSOS AL PREU DE COTISACIÓ

Els compradors tenen dret a cobrar els cupons a mida de són venciment

Ordres de Borsa al contat y compra de cupons

Pera detalls a EL CRÉDITO GENERAL ESPAÑOL

FUNDAT EN 1889

CASP, 19.—BARCELONA

Especialitat en Camises a mida

Camisería Boquería
Corbatería núm. 32

== GRAN BARATURA DE PREUS ==

Catalunya Artística y Pintoresca

POSTALS PUBLICADES PER LA

Associació Protectora de la Ensenyansa Catalana

Ha sortit la sèrie TRETZE

Il·lustrats per dues centes postals: 4 pessetes

De venda a totes les llibreries y en el local de la Entitat Baixada de Sta. Eulària, 3, pral.

IMPREMTA

F. BADIA

DR. DOU, 14 - BARCELONA

: Impresos
para el comers

■ Llibres ■ Revistes ■ Periódicos

Publicacions que's
troven a la vendaDeliberacions de les Assamblees de
Manresa, Reus y Barcelona.ACORDS DE LES
ASSAMBLEESDe Manresa : De Reus : De Balaguer
De Olot : De Girona : De Tarrassa
De Barcelona

a 0'10 pessetes exemplar

Escola Nacional Catalana

dirigida per

En Jaume Arqué y Clapés

Baixada Sta. Eulària, 3, principal * Barcelona

Gran Magatzem de Calsat d'En Joan Fornes

Calsats de totes menes

PREUS ECONÓMICS

Bisbe, 2 bis - BARCELONA

SASTRERIA

LA ESFINGE

- DE -

Llaveria y Guardiola

Trajes exclusivament a mida

Gran assortiten robes
de alta novetat
per la present
temporada

ECONOMÍA Y BON GUST

Trafalgar núm. 1

Junt a la Plassa d'Urquinaona
Enfront a la parada dels tramvies
de Sant Andreu

BARCELONA

SABATERIA

- DE -

Josep
Mallart

CALSAT COSIT A MÀ

De 10'50 ptes. a 25

Especialitat en la
mida y models.

Baixada de la Presó, 12

J. Casals

Peipoch

PINTOR

Decoració d'Habitacions,
Faiçades, Mobles, Rètols y
tota classe de treballs artístics

Concell de Cent, 350

(entre Cluria y Bruch)

Grans Magatzems de Camiseria, Corbateria y Genres de Punt

D'EN

Josep Rovira Gayrís

Boqueria, núms. 33 y 35 y Cegos, n.º 2

Es la casa més gran de Barcelona y la que ven més barato

CAMISES A MIDA DE TOTES CLASSES Y PREUS

THE RINNOGUE

ES EL MILLOR ESPECÍFIC DEL MON

CURA infaliblement en sis dies el DOLOR DE RONYONS, sia qualsevulga sa causa. Remei poderós en el tractament de les malalties de la Bufeta y de l' Uretra.

De venda en totes les farmacies y drogueries.

Señor inventor del «THE RINNOGUE»

Tengo el gusto de decir á usted que he tomado el THE RINNOGUE y con una sola caja he curado radicalmente del dolor de riñones que he padecido tanto tiempo, y así lo diré á cuantos sepa que lo sufren.

Haga el uso que crea conveniente de la presente y cuente con el agradecimiento de su affma. S. S. MARIA MANONELLES. (Rubricado).

S/c., Mayor, 25, 2.º, Gracia.

NOTA.—Els originals están en poder del inventor a disposició de les persones que vulguin veurels.

ALTRA.—El inventor prega a les persones que prenguin el THE RINNOGUE escriure el resultat que obtinguin.